

КАРАКТЕРИСТИКИ НА КВАНТИТАТИВНИТЕ СВОЈСТВА КАЈ СОРТИТЕ ОД ТИПОТ ЈАКА

Ана Корубин-Алексоска
Институт за тутун - Прилеп

ВОВЕД

Потребата фундаментално да се запознаат поважните квантитативни својства на некои сорти од типот јака, го наметна проблемот за нивно опстојно проучување. При облагородувањето на тутунот многу е

важно да се знае карактеристиката на поважните квантитативни својства за да се преземат правилни насоки во понатамошната селекција, а со цел да се добијат посупериорни сорти од постоечките.

МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД НА РАБОТА

Како материјал за проучување послужија шест сорти од типот јака и тоа: JK-23, JK-48, JK-87, JK 7-4/2, JB 125/3 и JK-68. Како стандард во овие испитувања служеше сортата JB 125/3. Опитот беше поставен во 2004 год. на опитното поле при Институтот за тутун-Прилеп, по случаен блок-систем во четири повторувања. Од секој генотип се мереа по 120 стракови. Испитувани беа

следните особини: висина на стракот со соцветие, број на листови по страк, должина, широчина и површина на листовите од средниот појас, приносот на зелена маса по стак и по декар. Мерењата се извршени во почетокот на цветањето, а бербата на листовите се изведуваше во нивната технолошка зрелост. Резултатите се обработени варијационо-статистички.

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

Врз основа на мерењата и пресметувањата, добиените резултати ги изнесу-

ваме поодделно за секоја карактеристика:

Табела 1. Висина на стракот со соцветие (cm)
Table 1. Stalk height with inflorescence

Сорти Varieties	Повторувања - Replications				\bar{x}
	I	II	III	IV	
1. JK-23	104.5	106.5	105.1	110	106.56
2. JK-48	96.3	110.2	100.5	111.5	104.62
3. JK-87	95	108	105.5	100.2	102.18
4. JK 7-4/2	101	116	110	115.7	110.88
5. JB 125/3	118	115.5	122.3	124.8	120.15
6. JK-68	156	122	140	164	145.50
LSD-0.05	13.51				
0.01	18.72				

Од податоците во табелата се гледа дека со највисок раст се карактеризира сортата JK-68 (145,5cm), што е сигнификантно за 1% спрема другите сорти. На второ мес-

то се рангира стандардната сорта JV 125/3 со 120,15cm. Најнизок раст има сортата JK-23 (106,5cm).

Табела 2. Број на листови по страк
Table 2. Leaf number per stalk

Сорти Varieties	Повторувања - Replications				\bar{x}
	I	II	III	IV	
1.JK-23	39.3	40.3	39.5	41.0	40.03
1.JK-48	42.8	40.7	43.0	41.5	42.01
3.JK-87	42.7	40.8	41.5	41.0	41.50
4.JK 7-4/2	37.5	38.0	35.9	37.1	37.13
5.JV 125/3	38.8	39.2	41.0	42.0	40.25
6.JK-68	32.8	33.5	34.2	31.5	33.00
LSD - 0.05	1.746				
0.01	2.419				

Најголем број листови има сортата JK-48 (42,00), што е сигнификантно за 1% во однос на сортите JK-68 и JK 7-4/2. Познато е дека приносот по страк односно декар е

зависен од бројот на листовите по страк, нивната големина и супстантивност. Оваа констатација треба да се има во предвид при креирањето на нови сорти тутун од типот јака.

Табела 3. Должина на листовите од средниот појас (cm)
Table 3. Middle belt leaves length

Сорти Varieties	Повторувања - Replications				\bar{x}
	I	II	III	IV	
1.JK-23	20.7	24.8	22.5	23.9	22.98
1.JK-48	22.2	21.7	22.1	23.4	22.34
3.JK-87	25.4	24.2	25.6	25.0	25.05
4.JK 7-4/2	24.7	23.9	24.0	24.5	24.28
5.JV 125/3	20.9	21.8	21.0	22.6	21.57
6.JK-68	25.9	22.4	23.7	24.2	24.05
LSD - 0.05	1.666				
0.01	2.308				

Од извршените мерења се констатира дека со најдолги листови се одликува сортата JK-87 (25,05cm). Оваа должина е сигнификантна за 1% во однос на сортата JK-48 и JV 125/3. Со најмала должина на листовите се одликува сортата JV 125/3.

На својствата должина и широчина на листовите треба да се обрне посебно внимание, за што тие се најдуваат во позитивна корелација, што се реперкуира и врз површината на листовите.

Табела 4. Широчина на листовите од средниот појас (cm)
Table 4. Middle belt leaves width

Сорти Varieties	Повторувања - Replications				\bar{x}
	I	II	III	IV	
1.JK-23	11.1	13.3	12.0	12.5	12.23
1.JK-48	11.7	10.6	11.5	11.5	11.33
3.JK-87	13.7	13.2	13.5	14.0	13.60
4.JK 7-4/2	10.9	11.1	11.0	10.9	10.99
5.JV 125/3	10.7	11.0	11.7	11.6	11.25
6.JK-68	12.3	10.6	11.8	12.0	11.68
LSD - 0.05	0.894				
0.01	1.238				

Со најшироки листови е сортата JK-87 (13,6cm), што е сигнификантно за 1% во однос на сите други сорти од типот јака коишто се испитувани во овој опит. Оваа сорта

со својата широчина на листовите е интересна за фабриката на цигари, бидејќи дава долг конец. Таа е интересна и за селекцијата на сортите од типот јака.

Табела 5. Површина на листовите од средниот појас (cm²)
Table 5. Middle belt leaves area

Сорти Varieties	Повторувања - Replications				\bar{x}
	I	II	III	IV	
1.JK-23	146.0	209.6	171.6	189.8	179.25
1.JK-48	164.8	146.2	161.5	171.0	119.68
3.JK-87	221.1	203.0	219.6	222.4	216.53
4.JK 7-4/2	171.5	168.6	167.7	170.5	169.58
5.JV 125/3	142.0	152.5	156.5	165.8	154.20
6.JK-68	202.4	151.0	177.7	184.4	178.88
LSD - 0.05	53.6				
0.01	74.24				

Од табелата се гледа дека со најголема површина на листовите од средниот

појас се одликува сортата JK-87 (216,5 cm²), а со најмала сортата JK-48.

Табела 6. Принос на зелена маса по страк (g)
Table 6. Green mass yield per stalk

Сорти Varieties	Повторувања - Replications				\bar{x}
	I	II	III	IV	
1.JK-23	74.5	65.5	70.3	72.7	70.73
1.JK-48	84.1	76.3	79.5	81.3	80.28
3.JK-87	109.0	107.6	108.3	108.1	108.25
4.JK 7-4/2	52.8	57.8	59.6	56.9	56.78
5.JV 125/3	90.6	79.6	86.6	88.4	86.29
6.JK-68	84.1	80.3	82.3	83.5	82.52
LSD - 0.05	3.949				
0.01	5.47				

Најголем принос на зелена маса по страк покажа сортата JK-87 (108,25g), што е сигнификантно за 1% во однос на сите други сорти, а најмал сортата JK 7-4/2 (56,8g).

Табела 7. Принос на зелена маса по декар (kg)
Table 7. Green mass yield per decar

Сорти Varieties	Повторувања - Replications				\bar{x}
	I	II	III	IV	
1.JK-23	1552	1364	1453	1490	1464.75
1.JK-48	1751	1589	1635	1687	1665.50
3.JK-87	2271	2242	2252	2134	2224.75
4.JK 7-4/2	1100	1205	1243	1185	1183.25
5.JV 125/3	1886	1658	1747	1805	1774.00
6.JK-68	1751	1672	1710	1688	1705.25
LSD - 0.05	93.93				
0.01	130.1				

Од податоците во табелата се гледа дека најголем принос на зелена маса по декар дала сортата JK-87 со 2224,75 kg по декар што е високосигнификантно. Најмал принос на зелена маса по декар даде сортата JK7-4/2 (1183,25kg/da)

ЗАКЛУЧОК

Врз основа на испитувањата на поважните квантитативни својства кај некои сорти од типот јака во 2004 година, можат да се донесат следниве заклучоци:

1. Предмет на испитување беа сортите на јака: JK-23, JK-48, JK-87, JK 7-4/2, JV 125/3 и JK-68.

2. Испитувани беа следните квантитативни својства: висина на стракот со соцветие, број на листови по страк, должина на листовите од средниот појас, широчина на листовите од средниот појас, површина на листовите од средниот појас, принос на зелена маса по страк (g) и принос на зелена маса по декар (kg).

3. Со највисок раст се одликува сортата JK-68 (145,5cm), што е сигнификантно за 1% спрема другите сорти.

4. Што се однесува до бројот на листовите по страк, доминантна е сортата JK-48 со 42 листови по страк, што е сигнификантно за 1% во однос на сортите JK-68 и JK 7-4/2.

5. Со најголема должина на листовите од средниот појас се одликува сортата JK-87 (25.05cm). Оваа вредност е сигнификантна за 1% во однос на оние од сортите JK-48 и JV 125/3.

6. Со најголема широчина на листовите од средниот појас се одликува сортата

JK-87 (13,6cm), што е сигнификантно за 1% во однос на сите други сорти што беа предмет на овие испитувања.

7. Сортата JK-87 се одликува со најголема површина на листовите од средниот појас (216,5cm²).

8. Принос на зелена маса по страк од 108, 25g покажа сортата JK-87, што е високосигнификантна вредност.

9. Висока сигнификантност за приносот на зелена маса по декар покажа сортата JK-87 (2224,75kg) во однос на приносот даден од сите други испитувани сорти.

10. Сортата JK-87 покажа доминантност во следните својства: должина, ширина и површина на листовите од средниот појас, принос на зелена маса по страк и принос на зелена маса по декар.

11. Што се однесува до стандардната сорта JV 125/3, таа ги покажа следниве карактеристики: за својството височина на стракот со соцветие таа е на второ место; на второ место е и по бројот на листовите по страк, како и по приносот на зелена маса; во однос должината на листовите од средниот појас таа е на последно место, а по широчината и површината на листовите од средниот појас е рангирана на претпоследно место.

ЛИТЕРАТУРА

1. Боројевиќ С., 1981. Принципи и методи оплемењивања биља. "Ќирпановиќ", Нови Сад.
2. Боцески Д., 2003. Познавање и обработка на тутунската суровина. Институт за тутун-Прилеп.
3. Горник Р., 1973. Облагородување на тутунот. Тутунски Комбинат - Прилеп.
4. Martin-} J.& V.Kozumplik, 1996. Oplemenjivanje bilja. Poljoprivredni fak. Osijek i Agronomski fak. Zagreb
5. Мицковски Ј. 2004. Тутунот во Република Македонија. Друштво за наука и уметност - Прилеп.
6. Патче Л., 1987. Познавање на тутунската суровина - стокознаење. "Стопански весник" - Скопје.
7. Tso, T. C., 1990. Production, physiology and biochemistry of tobacco plant. Ideals, Inc.
8. Узуноски М., 1985. Производство на тутун. "Стопански весник" - Скопје.
9. Fehr, R. W., 1987. Principles of cultivar development. Tobacco Crop. species, vol. 2, New York and London.

CHARACTERISTICS OF THE QUANTITATIVE CHARACTERS IN YAKA TOBACCO VARIETIES

Ana Korubin-Aleksoska
Tobacco Institute-Prilep

S U M M A R Y

Six Yaka tobacco varieties (YK-23, YK-48, YK-87, YK-7-4/2, YV 125/3 and YK-68) were investigated during 2004 for the characters: height of the stalk with inflorescence, leaf number per stalk, middle belt leaves length, width and area, green mass yield/stalk and green mass yield/decare. The trial was set up in the field of Tobacco Institute-Prilep in randomized block system with three replications. Variational-statistical method was used for data processing.

In our investigations, variety YK-87 is ranged in the first place for the characters: length, width and area of middle belt leaves, green mass yield/stalk (108,25g) and green mass yield/decare (2224,75 kg).

The highest plants are recorded in YK-68 (145,5 cm), while YK-48 has the highest number of leaves (42). Standard variety YV 125/3 is ranged in the second place according to its height, leaf number per stalk and green mass yield, while for the other characters investigated it takes lower positions.

Author's address:

A. Korubin-Aleksoska

Tobacco Institute, Kicevski pat bb

7500 Prilep, Republic of Macedonia

